Tarık Buğra

Siyah Kehribar

Roman

ÖTÜKEN

ÖTÜKEN

YAYIN NU: 227
EDEBÎ ESERLER: 116

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
SERTİFİKA NUMARASI: 49269

ISBN: 978-975-437-045-4

www.otuken.com.tr | otuken@otuken.com.tr

1. Basım: 1955
15. BASIM

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®
İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50 • (0212) 293 88 71 - Faks: (0212) 251 00 12

Kapak Tasarımı: GNG Tanıtım

Dizgi-Tertip: Ötüken

Kapak Baskısı: Pelikan Basım

Baskı: ÇINAR MATBAACILIK VE YAY. SAN. TİC. LTD. ŞTİ.
Yüzyıl Mah. Matbaacılar Cad. Ata Han No:34 K:5
Bağcılar / İSTANBUL Tel: (0212) 628 96 00
Sertifika No: 45103

İstanbul- 2022

Kitabın bütün yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir. Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

Tarık Buğra (Doğum: 2 Eylül 1918, Akşehir / Ölüm: 26 Şubat 1994, İstanbul); Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatının en önemli yazarlarından olan Tarık Buğra ilk ve orta tahsilini İstanbul'da tamamladı. Konya Lisesi'ni bitirdi (1936). Çeşitli aralıklarla İstanbul Üniversitesi'nin Tıp, Hukuk ve Edebiyat fakültelerinde ikişer üçer yıl okuyup vazgeçti. Akşehir'de çıkardığı *Nasrettin Hoca* gazetesi ile gazeteciliğe başladı. İstanbul'a gelince *Milliyet*, *Yeni İstanbul*, *Haber* ve *Tercüman* gazetelerinde fıkralar yazdı, sanat sayfaları düzenledi. Haftalık *Yol* dergisini çıkardı.

Tarık Buğra, gazetecilikle olan ilgisini 1983 yılı sonuna kadar devam ettirdi. Gazete yazılarının değişik ve kendine has özellikleri vardır. Hiçbir zaman basmakalıp düşünce ve ideolojilerin takipçisi olmamıştır. Zaman zaman dil, edebiyat ve sanat konularına da yer verdiği bu yazılarında hür, bağımsız ve meseleler karşısında tarafsız bir yazar olma vasfını kaybetmemiştir.

Tarık Buğra, edebiyat dünyasına küçük hikâyelerle girdi. Cumhuriyet gazetesinin açtığı bir yarışmada "Oğlumuz" adlı hikâyesi ile ikinci olması, onun için bir dönüm noktası olmuştur. Daha sonra *Çınaraltı* ve *İstanbul* dergilerinde hikâyeler yazmaya devam etti. Bu hikâyeler kronolojik bir sıra ile incelendiğinde ilk dikkati çeken şeyin, yazarın bir acemilik/çıraklık dönemi olmayışıdır. Hemen her yazarda takip edilen zaman içinde ustalaşma, Tarık Buğra'da görülmez. O, daha ilk hikâyesinde usta bir yazar olduğunu ortaya koymuştur. Hikâyelerinde daha çok yakın çevre, aile hayatı, sevda ilişkileri, küçük kasaba intibaları gibi ferdî ve dar çerçeveli konular göze çarpar. Tarık Buğra olay değil, atmosfer hikâyecisidir.

Roman dünyamızda Tarık Buğra'ya sağlam ve sarsılmaz bir yer sağlayan eseri hiç şüphesiz *Küçük Ağa*'dır. Bu eserde ve bunun devamı olan *Küçük Ağa Ankara'da* ve *Firavun İmanı* romanlarında Millî Mücadele ilk defa değişik bir açıdan ele alınmıştır. Daha çok devletin resmi görüşünden hareket eden Kurtuluş Savaşı romanlarının tam aksine bu üç romanda meseleler, insan/millet açısından ele alınmış, yeni ve doğru bir yorumla ortaya konulmuştur. Bu roman "tarihi açıdan Millî Mücadele'de insanın yeri, milletin yeri nedir?" sorularının cevaplarını araştırır.

Yazar, *Yağmur Beklerken* romanında Serbest Fırka denemesinin, *Gençliğim Eyvah*'da ise 1970'li yıllarda Türkiye'nin bir numaralı meselesi haline gelen anarşi olaylarının değişik yönlerini, perde arkasını tasvir ve tahlil eder. Tarık Buğra, Osmancık romanı

ile de, Osmanlı devletinin kuruluş yıllarını anlatmıştır. Bu eserde de cihan devletini kuran irade, şuur ve karakterin tahlili vardır.

Tarık Buğra, roman kahramanlarını idealize etmez. Onun romanlarındaki bütün tipler tabiidir. İnsanı, en gerçek ve inkâr edilemez yanından -mizacından- ve insanın en soylu duygusundan -hüzünlerinden- ele almıştır. Bu özellikleriyle Tarık Buğra, realizmin Türk romancılığındaki en usta yazarlarından birisidir. Tarık Buğra'da belli ve kalıplaşmış bir fikri ispatlama, yorumlama ve propogandasını yapma endişesi yoktur. O, romanı, roman olarak düşünür. Tarık Buğra'yı bugün ve gelecekte sarsılmaz yapan özellik onun bu tutumudur. Ona göre roman, hatta sanat "kâinatı ve insanları bir mizaca göre yeniden yaratmaktır." Bu açıdan bakılınca Tarık Buğra, bir tahlil ustası olarak göze çarpar. Onun bazı romanlarında insan, bazılarında mesele ön plandadır, fakat ikisi de her zaman dengelidir. Tarık Buğra roman ve tiyatro gibi yarına kalıcı eserlerin en mükemmel kültür Türkçesi ile yazılacağını savunmuştur. Sanat eseri için her türlü basmakalıbı reddeden bağımsız bir sanat anlayışını benimsemiş olan Tarık Buğra, güzel Türkçesi, canlı ve yoğun üslûbu, derin tipleri ile Türk hikâye, tiyatro ve roman yazarlarının başında yer almıştır.

Eserleri: ***Hikâye:*** Oğlumuz (1949), Yarın Diye Bir Şey Yoktur (1952), İki Uyku Arasında (1954), Hikâyeler (1964, yeni ilavelerle 1969) ***Tiyatro:*** Ayakta Durmak İstiyorum, Akümülatörlü Radyo, Yüzlerce Çiçek Birden Açtı (1979) ***Gezi Yazıları:*** Gagaringrad (Moskova Notları) (1962), ***Fıkra ve Deneme:*** Gençlik Türküsü (1964), Düşman Kazanmak Sanatı (1979), Politika Dışı (1992). ***Roman:*** Siyah Kehribar (1955), Küçük Ağa (1964), Küçük Ağa Ankara'da (1966), İbiş'in Rüyası (1970), Firavun İmanı (1976), Gençliğim Eyvah (1979), Dönemeçte (1980), Yalnızlar (1981), Yağmur Beklerken (1981), Osmancık (1983), Dünyanın En Pis Sokağı (1989). ***Senaryo ve oyunu:*** Sıfırdan Doruğa-Patron (1994).

Tarık Buğra

1918 Eylülünde Akşehir'de doğdu. Lisede en iyilerimizdendi, fakat üniversitede kapıp koyuverdi. Yanılmıyorsam buna da, sanatkârlığını yapan hassasiyeti sebep olmuştu. Hassasiyeti beş duygunun canlılığı, uyanıklığı mânâsında kullanıyorum.

Tıp fakültesine beraber girmiştik. O iki sene sonra ayrılıp hukuka geçti. Bu arada çeşitli fakültelerde sevdiği dersleri takip ediyor, boyuna briç oynayıp, bol bol içiyordu. Dostumun alâkadan ihtirasa kayıveren bir mizacı vardır. Zaten otuzundan sonra ve bu kadar kesif bir şekilde sanatla uğraşmasının izahını da burada bulurum. Beş senecik içinde yüzden fazla hikâye, iki piyes, altı roman! Bini çoktan aşan deneme, tenkid, makale de caba. Şimdi fıkracılıkla geçiniyor.

Üç hikâye kitabı var: Mevcudu kalmayan "Oğlumuz", Yenilik Yayınları'ndan "Yarın Diye Bir Şey Yoktur", Yeditepe'den "İki Uyku Arasında".

Bu kitapları için yazılmış otuza yakın tenkid okudum, hepsinde de noksansız olarak beğeniliyordu. Siyah Kehribar kitap şeklini alan ilk romanı oluyor. Tarık Buğra'nın burada iddiasız görünüşüne rağmen büyük bir tezi, "Yirminci asrın hüznü" dediğimiz hastalığı ele aldığını sanıyorum. Günümüzün trajedisi romandaki maceralara bir fon müziği gibi baştan sona kadar refakat ediyor.

İkinci romanı, İnce Hesaplar, Yenilik'te hazırlanmaktadır. Böylece romancı Tarık Buğra da ortaya çıkıyor demektir.

Yakından tanıyanlar onun alçakgönüllülükle ve sevme gücü ile haşin bir dürüstlüğü, çalışkanlıkla ve iş görme hırsı ile otokritiği birleştirmeye muvaffak olduğunu bilirler.

Birçok münekkidin yazdığı gibi, Türkiye'yi, Türkiye'deki insanları en iyi tanıyan sanatkârlarımızdan biridir. Siyah Kehribar'da ise sadece insandan bahsetmeyi tercih etmiş.

Bütün kitapları ithaflıdır. Siyah Kehribar kime diye sordum. Senden önce Lütfü Bornovalı var, dedi.

Tarık Buğra evlidir, Ayşe isminde de bir kızı vardır.

DR. M. T.

Önsöz

Bu dizide -Tarık Buğra / Bütün Eserleri dizisinde- zaman sıralaması göz önüne alınsaydı da, ilk kitabım *Yalnızlar* bile değil, *Siyah Kehribar* olmalıydı. Gerçi *Yalnızlar* ele aldığım ilk konu olmuştu; ama roman olarak değil: Bir piyesti o ve adı *Akümülâtörlü Radyo* idi. Çeşitli tiyatrolarda -Şehir Tiyatroları'nda, Kent Oyuncuları'nda, Ulvi Uraz Tiyatrosu'nda- tekrar tekrar repertuvara alınmış, fakat oynatılmamıştı. Ben dağa çabucak küsen tavşan mizaçlıyımdır; o zaman da tiyatroya küsmüş, onu romanlaştırmıştım. Bunun hikâyesini Devlet Tiyatroları'nın 11 Kasım 1980 tarih ve 15 sayılı broşüründe anlattım. Konumuza dönmeden önce söyleyeceğim şudur: *Siyah Kehribar* benim ilk roman çalışmamdır. Nitekim ilk tefrika edilen ve ilk basılan romanım da o oldu:

Ben Türk edebiyatı sahnesine, 1949'da *Oğlumuz* isimli hikâye kitabı ile çıktım. *Oğlumuz* ve *Yarın Diye Birşey Yoktur* -1952- eşine az rastlanılan övgü yağmurları ile karşılanmıştı. Fakat ben artık bir fıkra yazarıydım ve bir köşem vardı; sanatla ilgili yazılar, eleştiriler yazıyordum. Belirgin çizgim de, politik, apolitik gruplaşmalara karşı oluşumdu. Sanatı ve sanatçıyı bir kuliste düşünemiyor, kabul edemiyordum; teke tek bir spordu o. Her çeşit "bizden, sizden, onlardan" hesaplarına karşıydım. Konu edindiğim piyesleri, hikâyeleri, şiirleri konularının ilke-

lerine, kurallarına, gereklerine göre, sâdece bunlara göre değerlendirmeye çalışıyordum. Bu enayiliğim bana bir yandan *Düşman Kazanma Sanatı*'nı öğretiyor, bir yandan da tam bir başarı ile bol bol düşmanlar kazandırıyordu. Sonuç bunu ispatladı:

Bir yığın insan benim başarısızlığımı beklermiş; *Siyah Kehribar* kitap olarak çıkınca, hikâyeciliğim için yapılan övgüler gibi, eşine az rastlanır bir olumsuz tepkiyle karşılandı. Solun bombardıman ettiği, *Gençliğim Eyvah, Firavun İmanı, Dünyanın En Pis Sokağı* dâhil, hiçbir kitabım -ve belki de hiçbir kitap- o kadar kötülenmemiştir. Hakkında tam 33 eleştiri çıktı ve bunlardan ikisi -Profesör Sayın Talât Tekin ile rahmetli Tahir Alangu'nun yazdıkları- hariç, ben sanki kötü bir roman yazmamış da bir cinayet işlemişimcesine sertti, ağırdı ve -bana göre tabiî- insafsızdı, haksızdı.

Bunları söylerken *Siyah Kehribar*'ı savunmak istemiyorum. O, pek muhtemeldir ki, gerçekten zayıf bir romandır; ama şimdi bile, yâni aradan bir ömür geçtikten ve ben *Küçük Ağa*, *Dönemeçte*, *Yağmur Beklerken*, *İbiş'in Rüyası, Osmancık* gibilerini yazdıktan sonra bile, rahatlıkla söyleyebilirim ki, onun uyandırdığı o çarpıcı tepki, çok büyük ölçüde, benim dürüstlük anlayışım yüzünden, isterseniz, enayiliğim yüzünden olmuştu; yâni öc alma hırsındandı: Sevilmeyenin yaptığı da sevilmiyordu.

Ben o zaman böyle düşünmüş.. ve.. küsmüştüm.. dağa: Tam dört yıl yazmadım, kalemi attım; hikâyesini gene *Düşman Kazanma Sanatı*'nda anlattığım bir okuyucu sesinin beni silkeleyip aklımı başıma getirttiği gece yarısına kadar edebiyatı düşünmedim.

Bu arada da, tâ 1942'de, mahrutî asteğmen çadırında tohumları beynime atılan ve ilk bölümleri yazılan *Siyah Kehribar*, zavallı bavulumda uykusunu sürdürdü. Onun tefrika olarak Milliyet gazetesinde hayata çıkışının hikâyesi de *Düşman Kazanma Sanatı*'ndadır. Şimdi söyleyeceğim şu:

Dürüst, değerli, bir bakıma da romantik ve idealist Ötüken, benim bütün kitaplarımı basmayı teklif edince, şu anlattıklarım yüzünden, ilk kitap olarak *Siyah Kehribar*'ı düşündüm. Ama, sonradan, adımı ortaya çıkaran *Oğlumuz* ve öteki hikâye kitaplarında karar kıldım. Ayrıca, *Siyah Kehribar*'ı yeniden ele alıp hâle yola koymayı hesaplıyordum. Çünkü ne de olsa, o otuzu bulmayan yaşın acemilikleri, toylukları, görgüsüzlükleri ile yaralı bereli idi. Gerçi ona ben, bir amatörün ilk eserine verebileceği taptaze dikkatleri, gözlemleri, içtenliği ve deneylerin katkısıyla arılıklarını kaybetmemiş duyguları, kontrolü umursamayan bir coşkuyla boca etmiştim. Evet.

Fakat ne de olsa, teknik denilen bir şey vardı ve herkese açık, olgunlaşma, pişme, birikimler edinme denilen şeyler vardı. Kısacası, yıllarca onu yeniden ele almayı düşündüm ve zaman zaman da masama getirdim. Çalışmalarım altmış, yetmiş sayfayı da buldu. Ne var ki, bunu bir türlü içime sindiremiyor, böyle bir değiştirmeyi dürüstlük anlayışımla bağdaştıramıyordum:

Siyah Kehribar, o haksız bulduğum, aşırı derecede insafsız saydığım eleştirilere sebep olan haliyle çıkmalıydı kırk yıl sonrasına, yeni bir neslin karşısına. Sonra, bir eserin bir dönemde kesin hükme bağlanamayacağına ve kararı temyize gönderme hakkına sahip olduğuna da inanıyordum. Sonuç olarak, *Siyah Kehribar* adına bu hakkı kullanmaya ve 1954 mahkûmunu, belgeleri tahrif etmeden, Yargıtay'ın önüne getirir gibi, 1991 edebiyat kamuoyuna -evet, dosyasına dokunmadan- sunmaya karar verdim.

Siyah Kehribar'ı -belki ileride nasip olursa- yeniden ele alır ve bugünkü romancı yeteneğime göre değiştiririm. Fakat şu okuyacağınız baskısı, kelimeleri ile, cümleleri ile, kurgusu ile, 1954'te, Remzi Kitabevi'nde çıkan ilk baskının aynısıdır.

Ve, ol babda emr u ferman bugünkü okuyucularımızla -varsa- eleştirmenlerimiz efendimizindir.

Birinci Kısım

Roma'da geçirdiğim ilk aylardan belli başlı bir hâtıram yok. Sanki beş duygum birden bir eski zaman masalında yaşamıştı. O devrenin intibalarını daima birbirine karıştırırım:

İlk pansiyonumu, iki yanı isimlerini bilmediğim ağaçlarla gölgelenmiş olan yolu, köşedeki küçük barı hayal meyal, belki de olduklarından başka türlü hatırlıyorum. Yanılmadığıma güvenerek ancak şunları söyleyebilirim:

Bu güzel sokak üniversiteye çok yakındı. Üç köşe döndükten sonra bulvara iner, kırk elli adımda da meydana çıkardım.

Girgin, girişken bir adam değilim. Buna rağmen kısa zamanda, unutamayacağım arkadaşlıklar kazandım, hayatımın akışını değiştiren Melina'yı tanıdım. İşte şu satırlar Melina'yı, Melina'dan da çok o arkadaşlıkları ve bilhassa Sofiya ile Fernando'nun trajedisini anlatmağa çalışacak. Bu hikâyede acı ile tadlı iç içedir. Neşe ve sevinçle hüzün ve ıstırap; ümitle ümitsizlik boyuna yer değiştirir. Zaman zaman da bütün bu duygular erir gider, geriye sâdece vahşet ve gerilim kalır.

Fakat her şeyden önce, o günlerin İtalya'sından kısaca bahsetmeliyim:

Faşizm hâkimiyetini kurmuş bulunuyordu, ama birçok gizli teşkilât da bu hâkimiyeti kırmaya çalışıyor, hayatlarını gözden çıkaran yığınlarla insan hiç değilse gelecek nesiller

için bir ümit kurmaya çalışıyorlardı. Biz, bunları kulaktan kulağa fısıldananlarla öğrenirdik. Fakat ne Fernando'nun ne de arkadaşlarının bu gizli teşkilâtla ilgileri vardı. Onların yer yer bir polis romanına benzeyen hayatlarını mizaçları düzenlemişti. Onlar düşünüyorlar ve düşüncelerine göre yaşamanın bir namus borcu olduğuna inanıyorlardı, hepsi bu kadar. Aşklarında da, öldürülmelerinde de, ölüme gidişlerinde de böyle idiler.

Fakat ben şimdi bunları bırakmalıyım. Her şeyin sırası gelecek ve onlar kendilerini vakalarda bulacaklar.

O yıllarda İtalya'nın en güzel şarapları değilse bile en güzel sesli sopranosu Siyah Kehribar barında idi:

Siyah Kehribar büyük ve eski tarz bir binanın zemin katında bulunuyordu. Önü dar, vitrini fakirdi. Küçük bir kapıdan girer, dört basamak inerdiniz: Burası küçük bir salondur; iki masa, beş altı sandalye ve büfenin önündeki taburelerle büsbütün daralmıştır. Orada günün çeşitli saatlarına rüzgârın attığı müşteriler otururdu.

İkinci salon ağır perdeler asılı bir kemerle ayrılmıştır. Dipte kuyruklu bir piyanonun yerleştirildiği sahne vardır. Bu büyük salonda gündüzleri buzlu bir karpuzla ışığı yumuşatılmış bir lâmba yanar. Bu loşluğun içinde Roma ve Roma'daki hayat bütün uğultu ve bungunluğu ile silinir, erir gider.

Siyah Kehribar'ın bu salonu yeni müşterilerinin kaderini bir gecede belirtir ve onları ya benimser veya iter, uzaklaştırır: İnsan oraya gidince birkaç kişinin ve garsonların sempatisini kazanmaya bakmalıdır.

Bununla beraber, orada bana karşı epey yumuşak davranıldı. Ne de olsa ben bir yabancı idim ve İtalya'nın belki bir ikinci yerinde değil, fakat Siyah Kehribar'da yabancılara karşı iyi davranılıyordu.

Beni oraya Fernando götürmüştü. Korsikalı ile tanışmam ve aynı pansiyonda oturduğumuzu öğrenmem şöyle olmuştu:

Bir gece, saat bir veya daha ileri idi. Gürültülü konuşmalar ve telâşlı gidip gelmelerle uyandım. Sofaya çıktım. Pansiyon sahibi orada ve sanki bütün iş, bütün o telâşlar, konuşmalar beni uyandırmak içinmiş. Geniş el ve kol hareketlerinin gülünçleştirdiği bir nezaketle konuşmaya başladı:

- Evet evet, gene Fernando. Başkası değil, hiçbir zaman başkası değil, daima Fernando. Boğa gibi bağırıyor ya, domuz gibi içtiği içindir. Sustu. Çünkü biraz sonra kırkbeşlik bir kadın gibi ağlamaya başlayacak. Biliyorum, çünkü bu hep böyle olur. Bakın, başladı bile. Susunuz bir dakika. Dinleyin. İşitiyorsunuz değil mi?

Onun makinalı tüfek gibi konuşmasından başkaca duyduğum yoktu. Gerçi o boynunu eğip yukarı doğru uzatmıştı ama dinleyeceğe de, dinleteceğe de benzemiyordu: Şişman, bodur, ablak bir yüzde patlak gözler, işte öyle zarafetle uzanmaya çalışan küt boyun ve bitmez tükenmez gevezelikler.

- Bir bakayım, dedim.

Üst katta, merdivenin karşısına gelen kapı yarı aralıktı: Ortadaki masanın bir parçası ve bir pencerenin yarısı görünüyordu. Sofaya gelen ses yakışıklı sinyorun söylediği gibi böğürme veya sesli hıçkırıklar değil inleyişlerdi. Kısa bir duraklamadan sonra içeri girdim ve Fernando denilen bu adamı gördüm:

Işık yüzüne tam tepeden düşüyor ve onu iyice aydınlatıyordu. Terli geniş alnına dökülen saçları yumuşak, kumraldı. Bıyıkları oralarda pek rastlanmayan bir tarzda kendi hallerine bırakılıvermişti. Bu onu olduğundan daha yaşlı gösteriyordu. Gözleri çok güzeldi veya daha doğrusu yeşile çalan bu elâ gözlerde bir çocuk temizliği, sokulganlığı var-

dı; dosta, kahramanlığa, kısacası büyüklüklere susamış bir çaresizlik, bir kimsesizlik vardı. Kaşları gür, fakat kısa, kirpikleri inadına uzundu. Burnu, kalın dudakları; hele çekik çenesi hiç de İtalyanlarınkine benzemiyordu.

İkide bir midesinin üzerine kıvrılıyor, inliyordu. Bu ağrıyı biliyordum, ben de çok çekmiştim. Gürültü patırtıdan başka bir şey beceremeyen yakışıklı sinyora bir tuğla veya taş kızdırmasını söyledim, sonra da cebimden eksik olmayan tentürdopyum reçetesini vererek eczaneye yolladım.

*
* *

Söylediğine göre, Fernando o geceden sonra beni beş altı defa aramış.

Merdivenleri beraber çıkıyorduk. Hafifçe sarhoştu. Her akşam bir parça içtiğini, arada sırada da o akşamki gibi ölçüyü kaçırıp hastalandığını itiraf etti:

- Midem, diyordu. Halbuki hiçbir şeyi de yok.

Bu sebepsiz ağrılar gibi onun her şeyi asabî mizacının belirtisi idi ve ben böyle yumuşak, sokulgan görünüşlerin ne beklenilmedik patlamalar gizlediğini başka örneklerden de biliyordum. Böyle boynu bükük insanlarla çok oynamaya gelmezdi. Onlar, sevginin olduğu yerde kırılıp bırakmaya, mücadele sırasında ise ölesiye vuruşmaya daima hazırdılar.

Ayrılırken, nasıl oldu hatırlamıyorum, Fernando ile ertesi günün akşam yemeği için sözleşmiş bulunuyorduk.

Nitekim kararlaştırmış olduğumuz saattan kırk-kırk beş dakika kadar erken geldi. Çok sıkıldığını, sözleştiğimiz saatı yalnız başına edemeyeceğini söylüyordu.

Ben ise onun bu kadar erken gelişine, ne yalan söyleyeyim, hiç de memnun olmamıştım. Bunun farkına vardı. Bir tek cümle söylemeden üniversite meydanını dolaştık.

Saptığımız cadde kalabalık değildi ve onun gibi ben de kendi içime kapanmıştım. Islıkla bizim türkülerden birini çalmağa başladım:

- Balkanlı mısınız? diye sordu.

- Türk'üm, dedim.

Bunun üzerine:

- Ben de bir Türk şarkısı biliyorum, diye sevinçle bağırdı. Trablus Harbi'nde bize esir düşen babasından öğrenmiş. Adana taraflarına ait olduğunu tahmin ettiğim bir türküyü, caddede yüksek sesle, lâl lâl lâ diye söyledi, bitirdikten sonra da:

- Nasıl, diye fikrimi sordu.

- Gayet berbat, dedim.

Belki de can sıkıntısından ve tasallut ettiği kırk beş dakikamın öcünü almak için böyle sert konuşmuştum. Fakat hiç oralı olmadı, üstelik güldü. Aramızdaki hava artık düzeliyordu:

- Sizin şarkılar çok tuhaf, dedi.

Duraklamadan:

- Ancak sizinkiler kadar, dedim ve ilâve ettim: Sizin şarkılar da bana tuhaf geliyor!

Gene güldü:

- Milliyetçi misiniz?

- Bir İtalyan ne kadar milliyetçi ise o kadar. Biz Türkiye'mizi severiz, milliyetçiliğimiz de bundan ibarettir.

Bu konuda konuşmaktan hoşlanıyordu:

- Ben de bunu güzel buluyorum: Herkes kendi evini sevsin ve güzelleştirsin yeter. Gerisi çapulculuk, dedi.

Birdenbire aklına gelivermiş gibi sesinin tonunu değiştirerek ilâve etti:

- Ana dili "Mare Nostrum" marşının dili olan birinin böyle konuşmasını belki de tuhaf bulursunuz, hiç değilse kuru bir nezaket eseri sayarsınız.

- Yoo, dedim.

Güldü:

- "Kilikya" marşını günde kaç defa işitiyorsunuz?

Omuzlarımı silktim:

- Bu da bize vız gelir. Size sadece acıyoruz, çocukcağızlarınızı kötü yetiştiriyorsunuz diye. Hem bu dünyanın her yerinde böyledir. Her dilde Kilikya marşının benzerleri vardır ve bunları kısa pantolonlu tüysüz çocuklara bağırta bağırta söyletirler. Bazan da sizde ve Yunanlı dostlarımızla Bulgar komşularımızda olduğu gibi koca bebeklere. Bu da bizim topraklarımızı ve süngülerimizi bir parça daha çok sevmemizden başka bir şeye yaramaz.

Başını eğerek, haklısınız, dedi.

Beni nereye götürdüğünü düşünmüyordum bile. Fakat oraya gelmiş olmalıydık:

- Buraya girelim mi? diye sordu.

Baktım tabelâda "Siyah Kehribar" yazılıydı.

- Böyle yerler hakkında bir fikrim yok, dedim.

Gülerek:

- Benim de öyle. Eğer hayır deseydiniz, gideceğimiz yeri artık sizin seçmeniz lâzım gelecekti, dedi.

Demek muhiti burasıydı:

- Korkarım bana arkadaşlar tanıtacaksınız.

"Arkadaşlar" tanımaktan sahiden korkuyordum. Değil zevklerimiz, zevklenmelerimiz bile, gülmelerimiz ve gülümsemelerimiz; hatta el sıkışmalarımız bile birbirine benzemiyordu. Bu beyhûde tanışmaları ne yapacaktım. Karşılıklı rahatsızlıklardan başka neye yarardı bunlar?

Fakat Fernando tam bir samimiyetle:

- Evet.. hepsi de iyi çocuklar, diyerek beni utandırdı. İster istemez yalan söyledim:

- Hayır kastım o değil.. muhakkak hepsi de iyi çocuklardır. Endişem kendi hesabıma. Ben masanıza bir can sıkıntısı, acayip bir şekil gibi çökmekten korkuyorum.

Gülümsüyordu. Koluma girdi beni içeri çekerken de:

- Kabul, dedi. Tevilinizi kabul ediyorum. Fakat emin olun yeni tanışmaların mânâsızlıklarının hiçbiriyle karşılaşmayacaksınız.

Girdik. Daha basamakları inerken onun değişir, başka bir adama benzer gibi olduğunu sezdim. Artık bakışları kısık, dudakları cesurca kıvrık ve vücudu gergindi, dikti. Büfeci ve garsonlarla yarı apaşça selâmlaştı. Buna rağmen benimle konuşurken eski ve bildiğim hâlini buluyordu.

Büfenin önünden geçip ikinci salona girerken "biz" kelimesine alaycı bir tonla basarak:

- Sonra biz İtalyanlar ince adamlarızdır, dedi: Sizin için bazı avantajlar hazırladım. Bakın meselâ, daha kimsecikler yok. Onlar gelinceye kadar siz Siyah Kehribar için mükemmel bir ev sahibi olacaksınız.

Gerçekten de öyle oldu.

Fakat işlerin böyle iyi gidişinde garson Leonardo'nun payı çok büyüktü. Şuracıkta hemen söyleyivereyim: Beşeriyet Leonardo gibi bir garsonu daha çok zor yetiştirir. O şahane bir şekilde vakurdu. Müşterilerine karşı bir İngiliz lordu gibi davranıyordu: Mültefit ve müşfik. Şarap veya yemek seçerken yanılıyorsanız büyük bir iyilikle sizi derhal ikaz ediyor, eğer sizde zerre kadar zevk görmemişse listeyi elinizden çekip alıyordu. O zaman onun getirdiklerine razı olacaktınız.

Beni sevimli bulduğunu söyledi. Üstelik Türkler ve Türkiye ile de ilgilendi. İstanbul meyhanelerine, garsonlarına, mutfaklarına dair teknik sualler sordu.

Leonardo, Fernando ve en nihayet Siyah Kehribar'ın aynı ismi taşıyan nefis şarabı, elbirliği ile, beni evimdeki kadar, tam o kadar hafif, rahat ve serbest bir hâle getirdiler.

Fakat bu hiçbir zaman iyi bir ev sahibi olamayacağımı göstermekten başka şeye yaramadı. Buna sebep, belki de masamıza ilk olarak bir kadının gelmesi idi. Hatta belki de değil, sebep mutlaka bu idi.

Kadınlarla nasıl konuşulacağını bilmiyordum. Üstelik Melina benim tasavvurlarımda boşluk bırakmayacak kadar güzeldi. Tadlı, esmer, uzun, dolgun bir vücut, zarafeti bozmayan bir şuhluk ve etli dudaklarla iri, süzgün, simsiyah gözlerin daimî mânâ beraberliği içinde bulunmaları! Dudakları ne söylüyorsa gözleri de o sözlere uygun bakıyordu ve ben samimiyetin, sıcakkanlılığın bu kadarı ile başa çıkabilecek kadar cemiyet adamı değildim. Üstelik o benim ufkumdan kayıp gidecekti.

Öbürleri geldikleri zaman, ben artık kısa bir cümleyi bile kekelemeden söyleyemiyordum.

Bu hâl beni hırsımdan pekâlâ kudurtabilirdi. Bereket bana pek aldırış eden yoktu. Üstelik ve çok geçmeden Siyah Kehribar kadehlerinin her derde deva olduğunu keşfetmiş bulunuyordum. Zaman artık dileğimce geçebilirdi. Ayrıca Leonardo, ihtiyar tilki, beni gerçekten sevimli bulmuş olmalıydı; zira bar öyle pek de tenhalaşmamış olduğu halde bir sandalye çekip gelerek yanıma yerleşti. Ben daha sarhoş olmamıştım ama, şöyle bir bakınca onun tamam olduğunu anladım. Daha sonraları şu vecizeyi öğrenecekmişim meğer: Siyah Kehribar'da her akşam ilk sarhoş olan Leonardo'dur.

Biz onunla tadlı tadlı konuşuyorduk. Nelerden bahsettiğimizi ertesi sabah bile hatırlayamazdım; fakat emindim ki bu konuşmalardan ikimiz de hoşlanıyorduk, başka bir isteğimiz yoktu. Ben artık Melina'dan ayrılıp kurtulduğumu sanıyordum.

Ötekiler büyük meselelerden söz açıyorlardı. Arada sırada Leonardo bana göz kırparak onların savurdukları iddialı cümlelere dikkatimi çekiyordu. Sonra da ikimiz birden basıyorduk kahkahayı: Onlar galiba beşeriyet için refah ve saadet reçeteleri tertip ediyorlardı.

Hele ne zaman geldiğini bilmediğim biri vardı ki ömür şeydi. Şöyle bir bakıp geçiverseniz çocuk dersiniz. Gerçek-

ten de olsa olsa yirmi yaşında idi. Fakat bunu anlayabilmek için biraz fazla dikkat lâzımdı. Tertemiz, duru beyaz bir teni vardı, kestane rengi saçları kıvır kıvırdı. Yerinde duramıyordu, hızlı konuşuyor, boyuna hareket ediyordu. Zaten onu olduğundan da çocuk gösteren, ufak tefekliğinden ziyade işte bu canlılığı idi. En çok ondan hoşlanıyordum. Hemen hemen en üst perdeden konuşan da o idi. Bir ara Leonardo'ya:

- Şuna bak şuna, dedim: O gidip sokakta zıpzıp oynasa çok daha iyi olmaz mı?

Leonardo akşamın en kuvvetli kahkahasını basarak:

- Oğlum, dedi.

Bütün sarhoşluğuma ve aramızdaki havaya rağmen bir hayli şaşaladım:

- Oğlunuz mu?

- Evet, Barbaryo benim oğlumdur. Bunun için kalıbımı basarım. Üstelik onunla iftihar ediyorum. Bir gün o babasının yanılmadığını ispat edecektir.

- İnanıyorum, dedim. Haydi Barbaryo'nun sıhhatine içelim.

Leonardo teklifimi gururla kabul etti. İçtik.

Ve sonra Sofiya geldi.

Sofiya nisan güneşi kadar ılık ve karanfil kokulu sesiyle sarhoşluklarımızın dağılmasına ninni söyledi. Muztarip ütopimizi hüzün ve melâlin saadetten de tadlı rolleriyle kapladı.

Sofiya'nın söylediği İtalyan şarkıları değildi. Bunlarda şarktan bir şeyler karışmış Grek romantizmi vardı. O şarkısını söylerken salon, cariyelerin sessiz, ürkek, fakat sevgi ve itimat dolu tâbiliğine bürünmüştü ve ses bu havanın içinde masal kuşları gibi uçuşuyor, ipek kanatlarını omuzlarımıza vurarak, ruhu saran bir samimiyetle "haydi" diyordu: "Haydi bizimle beraber gelin, bizim büyülü yolculuğumuza katılın."

Bizler de sanki doğduğumuz günlerden beri bu davetin hasretlileri idik. Nereye diye sormuyor, fakat bütün ruhumuzla gidilecek yeri kurmaya uğraşıyorduk: Ümit ve hayallerimiz seferberdi. Çünkü biliyorduk ki, bu sesin vâdettiği ülkede güzelliklerden, iyiliklerden, saadet ve huzurdan başka bir şey barınamazdı. Orada hasret olmayacaktı, orada nefretler, kinler, yokluklar olmayacaktı, bundan emindik. Bütün bunlar, açtıkları vahşî yaralarla birlikte hatta daha şimdiden yok olup gitmişlerdi.

Her şey değişmişti. Her şey hakikaten değişmiş, zaman bile o sese tâbi olmuştu. Artık anlamadığım bir şey yoktu. Artık her şeyin sebepleri benmişim veya bende imiş gibi biliyordum. Her şeyin izahı bu seste idi. Bu ses insanların niçin içtiklerini, hayatı niçin varlıklarının çerçevesi dışında, çok daha geniş çapta düşünüp mühimsediklerini, niçin sanata ve Allah'a meylettiklerini, sevginin, aşkın ve arkadaşlığın nasıl keşfedildiğini bir bir anlatıyordu. Üstelik bu ses bütün bunları, tekmil imkânları ile birlikte bu salona, bu karanfil renkli ışıkların yeniden kurduğu salona taşıyordu.

Fernando'nun ve isimlerini belleyemediğim öbür arkadaşlarının gözleri ışıl ışıldı. Melina orada hepimiz için hasta bir kız kardeş gibi yakındı ve yanımdaki garson Leonardo boyuna gülüyordu: Sessiz sessiz ve hıçkırmamak için gülüyordu. Masamız tertemizdi. Ufacık bir tabak bile yoktu, sadece koyu kan rengi şarap kadehleri vardı.

*
* *

Beyaz ışıklar yeniden yandı. Herkes birbirine bakarak gülümsedi. Sanki herkes uzun yolculuktan yeni dönmüş ve âşinâlara kavuşmuştu. Bir tereddüt duygu ayrılıklarını

yenmeye çalıştığımızı belli ediyordu. Biz de Melina ile göz göze geldik ve öyle gülümsedik.

Piyanoda yaşlı ve yorgun bir adam artık elden çıkardığı ömrü için ağır, sakin, mahzun bir mersiye çalar gibiydi. Salondaki konuşmalar henüz tabiî perdelerini bulmamıştı. Sofiya masamıza geldi:

- Nasılsın Fernando?

Fernando yanındaki sandalyesini ona bıraktı.

Sofiya hepimizi de selâmladı, birkaç kişiye isimleri ile hitap edip ellerini sıktı.

Biraz evvel sesiyle ve söyleyişi ile yarattığı büyüyü şimdi kendisi dağıtıyor, bizi eski ve bırakılamaz dünyamıza indiriyordu. Fakat bu bizim için minnete değer bir şeydi; çünkü bizler derin bir ümitsizliğe düşmeden yerlerimizi onun yardımı olmadan bulamayacaktık.

Bahçelerden birinde çalan bir orkestradan bahsetti, yorgunluğa ve günlük işlere dair konuştu; fakat asla bayağılaşmadı. Fernando'nun hakkı vardı: Bana daha sonraları söylediği gibi, Sofiya öbür kadınlara benzemiyordu.

Siyah Kehribar'dan çıktığımız zaman sabahın ilk saatı çoktan bitmiş bulunuyordu. Öbürleri daha evvel ayrılmışlardı. Biz beş kişiydik: Sofiya, Melina, Leonardo, Fernando ve ben.

Yolda, Sofiya gene o orkestradan bahsetti. Yunanlı bir grupmuş. Gidip onları dinlememizi istiyordu. Melina'dan söz aldı. Melina da benim de gelmemi istedi. Kabul ettim. Ertesi akşam için:

- Siz gelir beni alırsınız. Sonra Sofiya'ya uğrarız. Oturduğum yer size pek uzak sayılmaz, şimdi göreceksiniz, dedi.

Leonardo bir yol kavşağında bizden ayrıldı.

Bu muhteşem yaz gecesinde ilk defa ayak bastığımız bir şehirde gibiydik. Geniş bir meydana büyük kubbelerin

gölgeleri düşmüştü. Orayı geçip bulvara saptıktan az sonra Sofiya:

- İşte geldim, dedi ve hepimize de iyi geceler dileyip Melina'yla kucaklaşarak bir apartmanın karanlık antresinde kayboldu. Kapıdan içeri girerken:

- Yarın akşama, diye tekrar etmişti.

Biz geniş caddeleri üç beş cümlecikle geçip Melina'yı da pansiyonuna bıraktık. Ben ne bu yürüyüş esnasında, ne de ayrıldıktan sonra, hatta ertesi gün boyunca Melina'nın hayatımda nasıl mühim bir rol alacağını aklımın ucundan bile geçirmiyordum. Halbuki kısa bir müddet içinde ve başdöndürücü bir hızla zincirlenip gidecek olan kanlı vakaların ilkini hazırlayacak yolculuğa çoktan razı bulunuyormuşum.

*
* *

Sofiya'yı, bu Atinalı konservatuvar talebesini anlatmak benim için çok güç olacak. Onun şekil güzelliğini mânâlandıran mizacını nasıl anlatmalı?

Bu mizaç o kadar küçük, fakat hepsi de o kadar kaçıcı ve mütehavvil parçalardan meydana geliyordu ki, bir büyük aşk tarafından fethedilmeleri belki mümkündü.

Boyu ortaya yakındı. Vücudu tadlı bir şekilde dolgun, omuzları yuvarlak, göğsü harikulâde güzeldi. Bütün görünüşünde bir incelik, bir hafiflik vardı. İnsan onu varlıkların kaynaştığı yere kadar kollarında taşımak isterdi. Açık elâ gözlerine, uzun ve kıvrık kirpikleri esrarlı bir mânâ verirdi. Alnı ile saçları ve dudakları arasındaki tezat onun tesirini arttırıyordu. O alın geniş, yüksek, böylece de romantik bir ifade taşırdı. Halbuki simsiyah saçlarının ve kenarları hafifçe kıvrık, etli dudaklarının şehevî bir görünüşü vardı.

Hele bu dudaklar. Onların teslim olması uzun, hatta vahşî bir mücadeleden sonra mümkündür zannedilirdi.

O akşam Fernando bizi Sofiya'da bekleyecekti. Ben uğradığım zaman Melina aşağı yukarı hazır bulunuyordu. Fakat ısrar etti, oturdum. Ufacık dairesini az ve basit eşya ile, fakat zevkle döşemişti. Kız pansiyonlarının hemen çoğunda gördüğüm savrukluk burada yoktu. Duvarlardaki tabloların hepsi de o günlerin şöhreti Umbarto'ya aitti. Aynı imza Melina'nın bir portresinde de okunuyordu. Belli ki hediyeydiler.

Portresine bakarken Melina yanıma gelmişti.

- Umbarto tanıdığınız olmalı, dedim.

Güldü:

Dönüp baktım. Göz göze idik. Gülümseyişi hâlâ dudaklarında, bana kısılmış göz kapaklarının altından ve kirpiklerinin morumsu gölgeleri arasından bakıyordu. Kokusunu, hatta ılıklığını duyuyordum ve bütün bunlar benim düşüncesizliğimi hazırlayan şeyler oldu.

Sorduğuma cevap vermiyor, hep böyle bakıyordu. Şaşalamış bir halde tekrarladım:

- Arkadaşınız mı?

Bana bir başka sualle karşılık verdi:

- Kıskanç mısınız?

Bu sual bana tam çeneyi bulan bir yumruk gibi tesir etti. Yukarıda da söylediğim gibi, zaten düşüncelerimi düzenleyebilmek imkânını kaybetmiş bulunuyordum. Kafama birazcık olsun hükmedebilseydim, onun bu sualinden en olmaz mânâyı çıkarmayacak hayatımın tabiî akışını elbette kaybetmeyecektim.

Bugün artık Melina'yı tamamen affetmiş olmama rağmen, benim o şaşkınlığımdan nasıl şeytanca faydalandığını hatırladıkça hep aynı üzüntüyü duyarım.

Cevap vermemiştim. Israr etti:

- Türklere çok kıskanç derler. Siz de öyle misiniz?

- Ben de Türk'üm.

Yapabildiğim kaçamak ancak bu oldu. Melina, bir gülüşle uzaklaşırken:

- Demek Umbarto'yu hiç görmediniz? Halbuki bütün yabancılar onu bir defa ziyaret ederler. Umbarto sevimli, güzel konuşan, bilgili bir ihtiyardır ve benim amcamdır.

Yüzüm nasıl bir hâl aldı bilmiyorum, fakat ateş gibi kesildiğimi iyi biliyorum. Melina kadehime yeniden likör koyarken:

- Sizi onunla tanıştırayım. Fakat bunun için bir yolculuğa katlanmanız lâzım. Bana kalırsa o buna değer. İster misiniz?

Likörü getirmişti:

- Buyurun, dedikten sonra tekrar etti: İstemez misiniz?

Bütün dikkatimi kadehe vermiş görünmeye çalışarak:

- Niçin istemeyeyim, dedim.

- O halde hemen bu pazar yola çıkarız; çünkü ben zaten ona gidecektim. Sizin bir engeliniz var mı?

Hiçbir engelim olmadığını söyledim.

- Mükemmel, dedi.

Bir parça daha kaldık ve bu arada Sofiya'dan bahsettik. Melina sözü ısrarla ona getiriyor, sesinden, güzelliğinden uzun uzun konuşuyordu. Yavaş yavaş kendimi bulmağa başlamıştım. İhtimal biraz da intikam arzusu ile takıldım:

- Asıl kıskanç sizsiniz galiba...

Rahat bir gülüşle:

- Ben mi? dedi. Ben, sevdikten sonra nasıl kıskanılır bilmiyorum. Aklım almıyor.

Tamir edilemez bir kabalıkla:

- O halde sevmeyi bilmiyorsunuz, deyiverdim.

Uzun uzun bana bakarak:

- Sevmeyi bilmiyorsam niçin yaşadığımı zannediyorsunuz, diye sordu.

Ok yaydan kurtulmuştu bir kere:

- Bu sualiniz sevmiş veya sevmekte olduğunuzu mu gösterir, dedim.

Kabalığıma pek üzülmeyen Melina bu sözün üzerine kıpkırmızı kesildi, fakat cevap vermekten kaçmadı:

- Hayır, bu sadece sevme ihtiyacını duyduğumu ve bu ihtiyacın sevgiyi bilmek olduğunu gösterir, sevginin vücutla beraber geldiğini, öğrenilecek bir şey olmadığını gösterir.

- Bu sözleri ancak bir kız söyleyebilir. Sevgide öğrenilecek çok şey vardır, dedim.

- Hayır, dedi: Sevgide yalnız tarzlar vardır. Yoksa...

Ayağa kalktı. Likör kadehini alacak sandım. Eğildi.

Bir an içinde onu, gerçek Melina'yı gördüm: Bütün bütün süzülen, buğulanan simsiyah gözlerin altındaki sıcak, lâcivert hilâl, nemli dudakları, gergin göğüs ve bayıltıcı sıcaklık.

Kolay, fakat tam bir muvazene ile kucağıma oturdu, kollarının umulmaz kuvveti ile boynuma sarıldı ve dudakları ile dudaklarımı kilitledi, uzun uzun emdi. Ben, işte itiraf ediyorum, tam bir mestlik içinde, tamamen ona tâbi, kendimde mukabele gücü bulamadım. Neden sonra aynı kolaylıkla sıyrılıp kollarımdan kurtuldu. Bir adım geri çekildi. Saçlarını keskin bir silkeleyişle geriye attı. Dimdik, göğsü gergin, yüzü dalga dalga öylece durdu, gülümsüyordu. Bu gülümseyişte ve bütün görünüşünde, hele bakışlarında vahşî bir dişi hâli vardı. Sözünü öylece tamamladı:

- Yoksa böyle sarılabilir, böyle öpebilir miyim?

Yavaşça tasdik ettim:

- Haklısın.

- Teşekkür ederim, dedi.

Kadehleri alarak mutfağa geçti. İçeri döndüğü zaman yüzünü yıkadığı belliydi ve soğuk bir duşa benim ondan çok daha fazla ihtiyacım vardı.

- Artık çıkalım. Onları biraz beklettik zannediyorum, dedi.

Bırakın, gitmeyelim dememek için ne çektiğimi Allah bilir. Söyleyebildiklerim şunlardan ibaret kaldı:

- Beklettiğimiz, daha doğrusu geciktiğimiz için bize darılacaklarını hiç zannetmiyorum.

Aynanın önünde, eğilerek saçlarına son bir iki tarak daha vururken:

- Öyle mi zannediyorsunuz, dedi.

Bir parça dalgın, hatta mahzun gibiydi. Bu hâlin şu geçen beş on dakikamızdan ileri geldiğini düşünerek ona bir parça memnuniyet verebilmek için ne diyeceğimi, ne söyleyeceğimi şaşırdım. Artık onun bana verdiklerinden pişman olmamasını büyük bir hırsla istemeye başlamıştım.

Ona yaklaştım. Başını çevirerek omuzlarının üstünden bana baktı. Evet. Gülümsüyordu; fakat bu gülümseyişte üzgündü. Duyduğum hırsa rağmen içim şefkatle burkuldu ve:

- Melina, dedim.

Elini tutmuştum. Çekmedi. Lâkin bu bırakışta da aynı hüzün vardı. Konuşamadım.

- Söyleyin, dedi.

- Biraz öncekiler herhangi bir tahrik neticesi miydi? Eğer böyle ise özür dilerim.

Silkinerek ayağa kalktı ve:

- Neler söylüyorsunuz siz. Haydi hemen gidelim. Yoksa sahiden geç kalacağız. Sofiya buna kızar, dedi.

Yolda bana hep Umbarto amcasını anlattı: O bir dâhi idi.

Ve ben Sofiya'nın odasına girdiğimiz zaman Fernando'nun düpedüz perişan, Sofiya'nın ise bize karşı aksileşmiş olduğunu farkettim. Sofiya:

- Tam yarım saat geciktiniz, dedi.

Biz ikimiz birden kabahati mallanmaya kalkışınca da hayrete değer bir sertlikle:

- Peki, peki.. yoksa yeni bir oyun mu başlıyor, diye kesip attı.

Kendimi hiçbir mukabeleye haklı bulmuyor, fakat Melina'nın incinmesinden korkuyordum. Baktım, o, dudaklarını iyice yummuş, başını hafif hafif sallayarak gülümsüyordu, hatta şuh neşesini bulmuştu. Bunun üzerine ben de, hem ferahladım hem de bir şeyler ümit etmenin hiç de yersiz düşmeyeceğini düşündüm.

Sofiya'nın aksiliği de fazla sürmedi. Takside geçen yirmi beş otuz kilometrelik yolculuğumuz mükemmeldi. Fernando'ya:

- Sen bunu seversin, diyerek, benim de İstanbul'dan hatırlar gibi olduğum bir Yunan türküsünü bile söyledi.

Her şey bir evvelki gecenin büyüsünü bulmak istidadında idi.

Bahçe, Roma'nın en güzel sayfiyelerinden birinde idi. Güzel tanzim edilmiş, ağaçlar dalların arasından aydınlatılmıştı. Sofiya bize hizmet eden garsona ana diliyle bir şeyler söyledi, sonra yemek ve içki seçtik.

Orkestra yerini aldı. Şef, elindeki kemanla daha çok güzelleşen, uzun boylu, geniş omuzlu, esmer ve orta yaşlı bir adamdı. Arkadaşlarına işaretini verdikten sonra bahçedekileri ve Sofiya'yı selâmladı. Sofiya'yı da selâmlamıştı, bundan emindim. Nitekim Sofiya, buna gülümseyerek ve başını hafifçe eğerek karşılık verdi.

Biz ve bütün bahçe, belki Fernando müstesna, içkiden, müzikten ve Yunan türkülerinden iyice neşelenmiştik. Artık konuşmalarımızda bu neşenin havası vardı. Melina bana karşı herhangi bir tavır takınmıyor, hatta kapanık davranıyordu. Fakat bir duygu bana bunun en güzel davranış olduğunu söylüyordu. Melina'nın benimle beraber bulunmaktan memnuniyet duyduğuna emindim.

Vakit epeyce ilerlemişti. Kemancı masaların arasından dolaşarak masamıza geldi. Fernando'yu, Melina'yı ve beni rastgele bir gülümseyişle selâmladıktan sonra Sofiya'nın önünde eğildi.

Yakışıklı olduğu muhakkaktı. Kadınlar üzerinde ne gibi bir tesir bıraktığını bilmem; fakat ince dudaklarında gülüş, incecik bıyıkları ve bakışları bana kalleşçe, hiç değilse rahatsız edici geldi.

Hem çalıyor hem de konuşuyordu. Sofiya'ya bozuk bir İtalyanca ile:

- Garson kırmızı tuvaletli Elen güzelinin iltifatlarını getirdi, dedi.

Sofiya ise gülerek:

- Atina nasıl? diye sordu.

- İçki ve aşk arıyor.. eskisi gibi.

Sofiya kadehini kaldırdı. Kemancıya, ısrarla ve gülerek kemancıya bakıyordu:

- Atina için.

Ben, işte tam bu esnada Fernando'nun Sofiya'ya mağlûp bir hiddetle baktığını gördüm. Fakat Sofiya'nın ona aldırdığı da, aldıracağı da yoktu. Gözlerini iyice şehlâlaştırmış, çapkın bir gülüşle ve başının hafif hafif sallanışları ile tempo tutarak kemandaki havayı mırıldanıyordu. Kemancı gidene kadar da bu çapkın ve cana yakın edasını tamamlayan şehlâ bakışlarını bırakmadı.

Sonra birdenbire Fernando'ya dönerek:

- Eee, ne olmuş? Niçin böyle üşümüş çocuklar gibi duruyorsun? Niçin içmiyoruz? dedi.

Fernando buna sadece:

- Kalksak iyi olacak; yağmur var, diye karşılık verdi.

Yağmur gerçekten yağabilirdi. Fakat ben gene de Fernando'da kavgadan kaçmak isteyen bir adam hâli gördüm.

Sofiya gökyüzüne baktı. Yıldızlar görünmüyordu. Serin bir rüzgâr esmeye başlamıştı. Gülerek omuzlarını silkti:

- Yağsın, dedi.

Bu anda mesut ve kayıtsızdı, her şey ona vız geliyordu. Melina'dan, benden, Fernando'dan da çok uzakta olduğunu görüyordum. Biz onun için masa, şarap kadehi veya isimlerini bile bilmediği öbür insanlar gibiydik. Bize de onlara karşı olduğu gibi sevimli, neşeli, zarif, yâni tam bir yabancı gibi bakıyordu. O artık bizlerden başka şeyler için vardı: Fernando'ya şüpheli, üzücü gelen şeyler, mağlûp edilmez şeyler için vardı. Boyuna, hatta çılgınca içiyor ve anadilinin melodilerini mırıldanıyor, bize neşesinin kayıtsızlığı ile bakıyordu. Masaya tamamen o hâkimdi, duygularımızı o düzenliyordu. Bu hâkimiyet Fernando'yu perişan etti. Melina'yı bana yaklaştırdı. Melina bana sokuldu. Hiçbirimizde konuşacak, masaya yeni ve müşterek bir konu getirecek takat yoktu.

Yağmur birdenbire boşandı. Bahçedekilerin çoğu zaten çekilip gitmişlerdi. Geri kalanlar da çil yavrusu gibi dağıldılar. Daha baskınla beraber kemancı koşarak geldi. Boş bir masadan aldığı örtüyü Sofîya'nın omuzlarına sardı ve onu kolunun altında götürürken, bize de, pis İtalyancası ile:

- İçeri gelin, dedi.

Ben Melina'ya:

- Ceketimi vermek isterdim, fakat... dedim.

Melina da:

- Vermeyeceğiniz için pek çok teşekkür ederim, dedi.

Kemancının masadaki ikinci kadını farketmez davranışındaki ve bilhassa Sofiya'nın Melina'yı bırakıp da yalnız kendisinin ehemmiyete alınışını kabulündeki çifte kabalığı, ben ancak böyle tamir edebileceğimi düşünmüştüm.

Melina şimdi hatta neşelenmişti. Koluma girerek:

- Çok teşekkür ederim. Bu kadar inceliği hiçbir zaman tahmin edemezdim. Haydi Fernandocuk, girelim bakalım, dedi.

Biz, hele Fernando, içeri girmek için hiç de acele etmedik. Kemancıya lâyık olduğu kadar hakaret edebilmek için daha çok ıslanmamız lâzımdı.

Orada da dışardaki yaz sağnağının neşeli çılgınlığı vardı. Caz akordiyon, trampet, trambon, hepsi hepsi, fakat ayrı ayrı melodileri, kimisi hafiften, kimisi var kuvvetiyle çalıyor, ağızları boş kalanlar kahkaha savuruyor, öbürleri ter ter tepiniyordu.

Sofiya onlarla kaynaşmıştı bile. Bir ötekine bir berikine gidiyor, bağıra bağıra konuşarak, istediği havayı çaldırmaya çalışıyordu. Buna muvaffak olamayınca da herhangi bir sazın çaldığı herhangi bir havaya katılıyordu. İyice sarhoştu.

Bir ara dışarı fırladı; başını geriye atıp göğsünü gererek, yağmurun altında efsânevî bir heykel gibi durdu. Biz Melina ile onu sessiz sessiz seyrettik. Fernando onu içeri getirmek için epeyce uğraştı.

Sofiya dönmemek için hayli çırpındı, hırçınlaşmıştı, fakat girdikten sonra yüzüne melankolik bir ifade geldi. Bizim yanımızda idi. Üzgün bakışlarını Melina'dan ayırmaksızın bir operanın meşhur bir aryasını söyledi. Deminki Sofiya ile artık zerre kadar ilgisi yoktu.

Sesi herkese müessir oldu. Gürültü perde perde azaldı, yağmur ve dalların çırpınışları bile o sese uydu. Barakaya sinen hava şimdi kaybedilmiş cennetin daüssılası idi.

Sofiya, şarkısı bittikten sonra bambaşka birisi olmuştu. Zannederim Fernando'nun Sofiya'sı işte bu idi:

Hâlinde bir parça nedamet, fakat daha çok saffet vardı. Yaptıklarını hatırlıyor, fakat onları bir rüyada yaşamış görünüyordu. Kendisini tebrik etmek için pek heyecanlı, hatta biraz da laubali hareket eden kemancıdan tadlı, lâkin açık kapı bırakmayan bir nezaketle izin istedi. Fernando'nun karşısında durdu:

- Bana şarap bul Fernando.

Sıcak ve yumuşak bir sesle fısıldar gibi konuşuyor, gülümseyerek Fernando'nun gözlerine bakıyordu. Bu gülümseyiş bundan evvelkilere asla benzemiyordu.

Bu gülümseyişte bir tek şey vardı, aşk vardı, yalnız aşk vardı. Bu gülümseyişte, sabahları, uyanır uyanmaz hatırlanışları gibi aşk vardı. Aynı ses tekrarladı:

- Bana şarap bul Fernando.

Fernando cevap vermedi. O çocukça bir küskünlükle susuyordu. Sofiya onun göz bebeklerine bağladığı bakışlarını şehlâlaştırdı. Bu şehlâ bakışlar Sofiya'yı, insanı çileden çıkartabilecek kadar çapkınlaştırıyordu. Hafifçe hırçınlaşan bir sesle gene aynı şeyi istedi:

- Bana şarap bul diyorum Fernando, şarap.

Sonra yeniden munisleşerek ilâve etti:

- Bu gecenin son şarabı.

Fakat Fernando:

- Taksi bekliyor, artık gidelim, diye ısrar ediyor ve zannederim Sofiya'yı anlamıyordu.

Sofiya bakışlarını ağır ağır düzelterek:

- Peki, diye fısıldadı.

Sesinde ancak farkedilebilir bir vahşilik vardı. Belli belirsiz bir vahşilik, fakat mutlaka vardı.

Yanımıza geldi. Bana gülümsedi ve aynı hüzünlü gülümseyişle bir defa da Melina'ya baktıktan sonra onun koluna girerek:

- Gidelim, dedi.

Sofiya arabada fenalaştı. Sarsıntının ve bilhassa benzin kokusunun ona tesiri müthiş olmuştu. Otomobile bindiğimiz zaman başını arkaya yaslamış, gözlerini yummuştu. Melina ile Fernando'nun arasında oturuyordu. Belki de uyuyacaktı. Fakat daha on kilometre bile gitmeden sıçrayarak ayağa kalkmak istedi, başını vurdu ve çılgınlığı işte bundan sonra başladı.

Neredeyse kendini dışarı atacaktı. Fernando gafil avlanmıştı, çünkü onu sözle yatıştırabileceğini sanıyor, böyle bir harekette bulunacağını aklına bile getirmiyordu. Sofiya kapıyı açmıştı bile. Onu son saniyede tutabildim. Bir balık kadar kuvvetli ve kayıp kurtulma kabiliyetinde idi, çırpınıyordu. Fernando ile beraber yerine oturtabildik. Şoför bu esnada arabayı durdurmuştu. Mümkün olduğu kadar hızlı sürmesini rica ettim.

Sofiya bu zaman içinde ve daha sonra da epeyce çırpındı, tepindi, çığlıklar attı, en sonunda da başı Melina'nın omuzunda uzun uzun hıçkırdı. Yatıştığını, buhranı atlattığını zannediyordum. Başını, Melina'nın göğsünden yavaş yavaş kaldırdı, Fernando'ya bomboş gözlerle baktı: Sen kimsin veya nereye gidiyoruz, neredeyiz gibi bir şeyler soracağa benziyordu. Fakat affa ebediyen yabancı bir gülüş dudaklarının dişiliğini bütün bütün arttırmış, buna karşılık da, yüzündeki şuh, lâkin munis ifadeyi silip süpürmüştü. Konuşması bir parça teatraldi:

- Fernando, sen, bu akşam neyi öldürdün bilebilir misin? Fernando sen bu akşam aşkın en çılgın hevesini, bir ömrün teslimden kurtulamayacağı hevesini öldürdün. Fernando, bak ben söylüyorum: Sen bir korkaksın, sen haremi icat eden erkekler kadar korkaksın.

Fernando kekelemek istedi:

- O kadar sarhoştun ki...

Sofiya bir kahkaha ile onu susturdu ve Travyata'nın şu meşhur aryasına uydurarak, dakikalarca "Sofiya sarhoşsa sen de korkaksın" diye tekrarladı. Bu esnada Fernando demir kafesinin içinde çırpındı durdu. Melina ise, sanki Sofiya'nın yanıbaşında değil de bambaşka bir âlemde idi. Sakindi, dalgındı, bir parça bana sokulmuştu. Bir ara başını çevirerek kulağıma:

- Müze meydanında inelim, dedi.

Orası Sofiya'nın evinden iki üç kilometre kadar beride idi. Melina yürümenin ona iyi geleceğini düşünüyordu. Öyle yaptık. Sofiya bir an mukavemet etmek istedi, fakat derhal vazgeçerek arabadan indi. Yürürken sendeliyordu, ama bu çok sürmedi. Kırk-elli adım sonra tamamen kendine geldi. Şimdi artık düşman bir bölgeden kurtularak dönmüş bir dost gibiydi. Melina ile benim aramda yürüyordu. Aramızda idi ve kaybetmek endişesinden imiş gibi, kollarını göğsünün üstünde sıkı sıkı kavuşturarak kollarımızı iyice vücuduna bastırıyordu. Buhran boyunca kendini yapayalnız hissettiğini zannediyordum. Şimdi bizleri mümkün olduğu kadar yakında duymak, dostlara sahip olduğuna inanmak ihtiyacında idi.

Evine yaklaştığımız, zaman tamamen kendine gelmişti, hiç değilse öyle görünebiliyordu. Kapıya birkaç adım kala kollarımızdan sıyrıldı. Kollarını, çaresizlikle, hafifçe yana açtı, boynunu büktü, gülümseyerek:

- E, ne yapalım, dedi.

Melina'dan avutucu birkaç söz beklediği muhakkaktı ve Melina da bunu açıkça anlıyor, fakat tam bir kasıtla susuyordu. Sofiya başını eğerek mırıldandı:

- Allahaısmarladık.

Merdivenin ikinci basamağında durdu. Melina ile bana ayrı ayrı baktıktan sonra:

- Size çok teşekkür ederim, dedi.

Sonra birdenbire Fernando'ya döndü. Fernando onun gidişini muztarip ve çaresiz bir bakışla seyrediyordu. Sofiya'nın ânî dönüşü onun bu bakışlarını olduğu gibi yakaladı. İlerideki sokak fenerinin ışığı Sofiya'nın alnında idi. Ardında kapı koyu karanlık bir sonsuzluğa açılıyordu. Böylece simsiyah bir fonda, yalnız saçları -siyah bir alev gibi saçları-, alnı ile yüzünün temiz beyazlığı, omuzları ve dolgun göğsü, yalnız bu kadarı görünüyor, bir rüyada gibi, fakat net olarak görünüyordu. Sanki bütün dünyada bu